

Kratka
zgodovina

NORMAN TANNER

katoliške
Cerkve

Norman Tanner
KRATKA ZGODOVINA KATOLIŠKE CERKVE

NORMAN TANNER

Kratka zgodovina
katoliške Cerkve

Družina
2013

Norman Tanner
KRATKA ZGODOVINA KATOLIŠKE CERKVE

Naslov izvirnika:
New Short History of the Catholic Church

© Norman Tanner 2011
© Družina d. o. o. Ljubljana 2013
Izdaja: prva
Prevod: Bogdan Kolar
Lektorirala: Vida Frelj
Korekturno branje: Lejla Križanič Krk
Oblikovanje naslovnice: Tjaša Štempihar
Grafična priprava: Brane Beno, Družina d. o. o.
Izdala in založila: Družina d. o. o.
Za založbo: Tone Rode
Natis: Tiskano v Sloveniji
Naklada: 800 izvodov
Ljubljana 2013

Več informacij o knjigah založbe Družina najdete na:
www.druzina.si

CIP – Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

272/273(091)

TANNER, Norman

Kratka zgodovina katoliške Cerkve / Norman Tanner ;
[prevod Bogdan Kolar]. – 1. izd. – Ljubljana : Družina, 2013

Prevod dela: New short history of the Catholic Church

ISBN 978-961-222-952-8

265984512

Kazalo

ZahvaleIX
Opombe in okrajšave.XI
Zemljevid: Sredozemski prostor.XIII
Uvod	1
I. poglavje Od binkošti do četrtega stoletja	5
1. Apostolska doba	5
2. Drugo in tretje stoletje: nadaljevanje preganjanja	15
3. Ustalitev krščanstva	32
II. poglavje Zgodnji srednji vek: 400–1054	51
1. Širjenje	52
2. Krčenje	64
3. Ekumenski koncili	69
4. Teologi	82
5. Rim in Carigrad.	85
6. Razvoj ustanov	90
7. Ljudska vernost	97
III. poglavje Osrednji in pozni srednji vek	103
1. Krčenje in širitev	104
2. Ljudska vernost	108
3. Papeži, koncili in oblastniki	139
4. Redovne skupnosti in begine.	154
5. Intelektualni razvoj.	165

6. Liturgija, molitev in mistika	178
7. Umetnost, arhitektura in glasba	184
8. Izzivi zahodnega krščanstva	195
IV. poglavje Zgodnje moderno katolištvo:	
1500–1800	217
1. Obseg katolištva znotraj Evrope	217
2. Papeštvo	222
3. Tridentinski koncil	228
4. Redovne skupnosti	235
5. Misijonsko delo in katolištvo zunaj Evrope	244
6. Ljudska vernost in razvoj umetnosti	256
7. Zaključek	262
V. poglavje Devetnajsto in dvajseto stoletje	265
1. Uvod	265
2. Intelektualni izzivi	270
3. Ljudska vernost	277
4. Svetniki in grešniki	280
5. Prvi in drugi vatikanski koncil	288
6. Najnovejše dogajanje: 1965–2010	303
Zaključek	313
Dodatek	317
Seznam ekumenskih vesoljnih zborov	317
Slovarček	319
Bibliografija	321
Stvarno kazalo	327

Posvetilo

Angeli, Johnu, Gerardu
in Jenny
z veliko hvaležnostjo.

Zahvale

Zgodovina, predvsem cerkvena zgodovina, je že dolgo strast mojega življenja. Zato se ob tej priložnosti zahvaljujem vsem, ki so me spodbujali in mi pomagali pri tej karizmi: učiteljem zgodovine v šolah Woldingham Conventa in v Avisfordu; tistim na kolidžu Ampleforth, posebej Thomasu Charlesu-Edwardsu, ravnatelju Williamu Priceu, W. A. Davidsonu in Basilu (kasneje kardinal) Humeu; učiteljem in kolegom na univerzi v Oxfordu, posebej Jamesu Campbellu, Petru in Jill Lewis, Jamesu O'Higginsu in mentorju mojega doktorskega dela Williamu Pantinu; iz zadnjega obdobja se zahvaljujem kolegom na gregorijanski univerzi v Rimu. Hvaležen sem svojim predstojnikom iz Družbe Jezusove, da so me spodbujali k študiju cerkvene zgodovine, za možnosti predavanj v mnogih deželah – vse to je zelo obogatilo moje vrednotenje katoliške Cerkve po svetu – in za spodbujanje k pisanju. Med mnogimi uredniki in izdajatelji se posebej zahvaljujem Martinu Redfernu iz založbe Sheed and Ward, ki je imel pogum, da je objavil *Odloke ekumenskih koncilov (Decrees of the Ecumenical Councils)*, in Robinu Bairdu-Smithu iz založbe Continuum, ki je naročil to delo in vztrajno ter potrpežljivo podpiral načrt zanj.

Ob tej knjigi sem dolžnik vsem zgoraj navedenim in mnogim drugim, ki so omenjeni v kratki bibliografiji. Izkoriščam priložnost, da se zahvalim vsem, ki so bili pri tem udeleženi. Še posebej se zahvaljujem dr. Franku

Lawrenceu iz kolidža Trinity v Dublinu, ki mi je pomagal pri področju glasbe v 3. poglavju. Vrhu tega se želim zahvaliti ekipam naslednjih ustanov, ki so mi ponudile gostoljubnost in navdih v času raziskovanja in pisanja knjige: gregorijanski univerzi v Rimu, Campion Hall v Oxfordu, jezuitski teološki skupnosti v Nairobiju ter papeškemu semenišču v Puni in pokrajinskemu semenišču v Shillongu v Indiji.

*Norman Tanner DJ
Gregorijanska univerza v Rimu
20. september 2010*

Opombe in okrajšave

Reference na objave. Reference na knjige in članke so postavljene kar v besedilu, ne v opombah pod črto. Za dela, na katera se pogostokrat sklicujem, glejte okrajšave spodaj. Druge reference so predstavljene v naslednji obliki: avtor ali prve besede naslova, kot je ustrezno, sledi leto objave in stran (ali številke itd.), na katere se nanaša, na primer: Baur, 1998, str. 443. Celoten naslov knjige ali članka je v Bibliografiji, pod poglavjem, v katerem se referenca pojavi.

Sveto pismo. V referencah Svetega pisma je uporabljena prepoznavna kratica knjige skupaj s poglavjem in vrstico, na primer: 1 Mojzesova knjiga 4,13 (1 Mz 4,13).

Datumi rojstva in smrti. Za mnoge osebe, ki se pojavijo v tej knjigi, leto rojstva in v mnogih primerih leto smrti ni znano z vso gotovostjo. Načeloma so podatki navedeni, če je le mogoče, raje kot vprašaji (?) ali razširjeni datumi (1370/75), tudi navedena leta so velikokrat bolj približna kot natančna.

Okrajšave

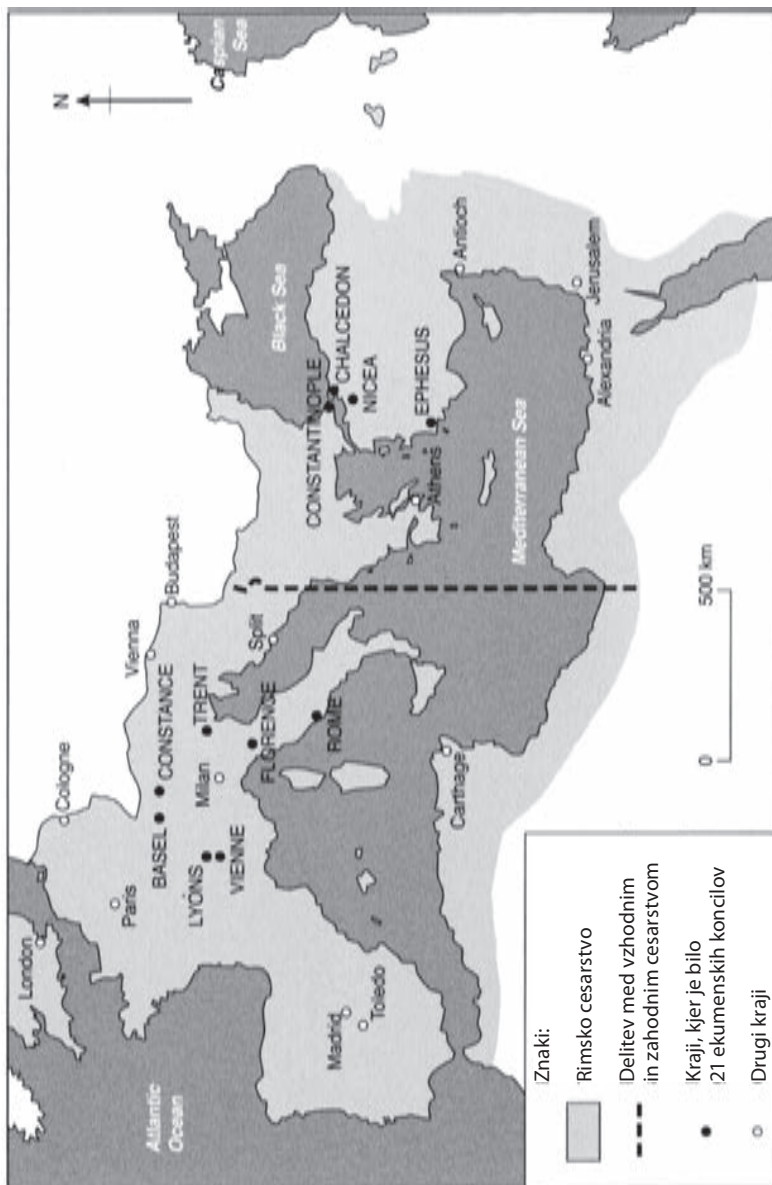
ok. okoli

+ datum smrti

Decrees *Decrees of the Ecumenical Councils*, ed. N. Tanner, 2 zv., Georgetown in London 1990. Strani so oštevilčene enotno v obeh zvezkih, zato je navedena le stran.

- DS H. Denzinger in S. Schönmetzer (ur.), *Enchiridion Symbolorum, Definitionum et Declarationum de Rebus Fidei et Morum*, 37. izd., Freiburg im Breisgau 1991.
- Mansi, J. D. Mansi in drugi (ur.), *Sacrorum Conciliorum Nova et Conciliorum Amplissima Collectio*, 53 zv., 1757–1927
- Migne, PG J. P. Migne (ur.), *Patrologia Greca*, 162 zv., Pariz, 1857–66.
- Migne, PL J. P. Migne (ur.), *Patrologia Latina*, 221 zv., Pariz, 1844–64.

Zemljevid: Sredozemski prostor

Uvod

Za božje ljudstvo je bila zgodovina že od zgodnjega časa ključnega pomena. Velik del Stare zaveze pripoveduje zgodovino judovskega ljudstva, medtem ko je pripoved o Jezusu in prvi Cerkvi zapisana v Novi zavezi. Zgodovina katoliške Cerkve, ki je predmet te knjige, predstavlja verjetno najbolj očarljivo zgodbo katere koli ustanove v svetovni zgodovini. Toda za katoličane je ta zgodovina veliko več kot le zanimiva, je ključnega pomena zaradi zakonodajne vloge izročila. Katoličani se namreč trdno držijo prepričanja, da mora Sveto pismo spremljati zavest o tem, kako so skozi stoletja živeli in razlagali njegovo sporočilo, čut o tem, kako je učiteljska oblast v Cerkvi razlagala vsebino Svetega pisma, ter kako so ga razumeli kristjani v življenju, molitvi, študiju in prizadevanjih. Izročilo in zgodovina Cerkve dopolnjujeta razvoj nauka, dopolnjujeta naše razumevanje Kristusa kot polnosti Resnice in božjega razodevanja nam.

Na srečo so se skozi stoletja pojavljali pisci, ki so pisali zgodovino Cerkve in nam s tem pomagali s potrebnim izročilom. Evzebij iz Cezareje, ki je pisal v četrtem stoletju, velja za »očeta cerkvene zgodovine«. Tri stoletja kasneje sta Britanija in Francija dali dva cerkvena zgodovinarja najvišjega razreda, Bedo in Gregorja iz Toursa. Število cerkvenih zgodovinarjev se je povečalo v srednjem veku, z nekoliko bolj polemičnim tonom se je nadaljevalo skozi celotno obdobje reformacije in protireformacije. Devetnajsto stoletje je bilo priča velikemu na-

predku v zgodovinskem raziskovanju, kar je pomembno vplivalo na pisanje cerkvene zgodovine. Dvajseto stoletje je poželo sadove takšnega napredka tako v obsežnih zgodovinah, ki so izšle v več zvezkih, kot v krajših delih. Ta knjiga spada v zadnjo skupino kratkih zgodovin.

Knjiga je pripravno in naravno razdeljena v pet poglavij. Prvo poglavje obravnava zgodnjo Cerkev prvih štirih stoletij, to je čas, ko so meje Cerkve v glavnem sovpadale z mejami Rimskega cesarstva. Prva tri stoletja je bilo preganjanje Cerkve del njene zgodovine. Četrto stoletje je bilo priča spreobrnjenju cesarja Konstantina v krščanstvo in se je pokazalo najprej v svobodi in nato v privilegiranem položaju za Cerkev – ko se je krščanstvo uveljavilo kot uradna vera v cesarstvu.

Drugo in tretje poglavje sta namenjeni dolgemu obdobju srednjega veka, to je skoraj polovici zgodovine Cerkve. Začne se s propadom Rimskega cesarstva na Zahodu zaradi barbarskih vpadov. Napadalci so postopoma postali kristjani in Cerкви prinesli novo življenje in moč v velikem delu zahodne, latinsko govoreče polovice nekdanjega Rimskega cesarstva. Sad je bila tudi evangelizacija in spreobrnjenje osrednje in severne Evrope. Medtem je vzhodno, grško govorečo polovico cesarstva, ki ji je uspelo odvrniti barbarske napadalce, začel ogrožati vzpon islama od zgodnjega sedmega stoletja dalje. Postopoma so muslimanske sile osvojile večino Bizantinskega cesarstva, višek pa je bila zasedba Carigrada v letu 1453. V teh predelih so kristjani vedno bolj živeli kot tolerirana manjšina.

V letu 1054, ki ločuje drugo in tretje poglavje, je prišlo do razkola med vzhodnim krščanstvom s sedežem v Carigradu in zahodnim krščanstvom, ki je imelo sedež v Rimu. Ta razkol med katoliško in pravoslavni Cerkvama

mi na žalost še vedno traja. Tretje poglavje obravnava zgodovino katoliške Cerkve v tej drugi polovici srednjega veka. Je najdaljše poglavje v knjigi. Medtem ko mnoge zgodovine Cerkve obravnavajo srednji vek zelo na kratko in celo podcenjujoče, sta po mojem mnenju osrednji in pozni srednji vek izjemno bogati in ustvarjalni obdobja v zgodovini krščanstva in čas, ki je ključnega pomena za razumevanje nadaljnjega razvoja v katoliški Cerkvi. V mnogih pogledih je tretje poglavje prelomnica celotne knjige.

Četrto poglavje je namenjeno času od šestnajstega do osemnajstega stoletja. Za katoliško Cerkev je bila ta doba pod močnim vplivom odgovora na protestantsko reformacijo. Poglavju bi mogli dati naslov »Protireformacija«, kot so bila dolgo časa naslovljena dela o tem obdobju. Toda zgodovinarji se vedno bolj zavedajo, da se je v katoliški Cerkvi dogajalo veliko stvari, ki jih ni mogoče razložiti samo kot odgovor na protestantizem – katoliški misijoni zunaj Evrope so najbolj očiten zgled. Kakorkoli že, v treh stoletjih je imela Cerkev lastni notranji razvoj, še več, ta knjiga je zgodovina katoliške Cerkve kot takšne, ne le v njenih odnosih z drugimi Cerkvami. Zaradi vseh teh razlogov sem izbral naslov obdobja, ki se v zadnjem času vedno bolj uveljavlja, to je zgodnji moderni katolicizem, čeprav je milejši, a zato ustrežnejši.

Peto in zaključno poglavje obravnava zadnji dve stoletji, dobo, ko se je katolištvo ustalilo v resnično svetovno vero. Katoliška Cerkev se je uveljavila kot največja od vseh krščanskih Cerkva in skupnosti, z več kot milijardo članov in z okoli sedemnajst odstotki svetovnega prebivalstva, kakor pravijo najnovejše ocene. To je bil čas velike energije in ustvarjalnosti na različnih ravneh: ljudska pobožnost, intelektualni razvoj, organizacija in misi-

jonska prizadevanja. Hkrati je bilo veliko izzivov: posledice francoske revolucije; nasilje in preganjanje; intelektualni in drugi izzivi iz Cerkve same, od drugih krščanskih Cerkva in skupnosti in v meri, ki ji nismo bili priče od prve Cerkve, s strani drugih religij in miselnih sistemov. Je Cerkev tako svetnikov kot grešnikov. V zadnjem delu poglavja ocenjujem razvoj po drugem vatiškem koncilu.

»Za božje ljudstvo je bila zgodovina že od zgodnjega časa ključnega pomena. Velik del Stare zaveze pripoveduje zgodovino judovskega ljudstva, medtem ko je pripoved o Jezusu in prvi Cerkvi zapisana v Novi zavezi. Zgodovina katoliške Cerkve, ki je predmet te knjige, predstavlja verjetno najbolj očarljivo zgodbo katere koli ustanove v svetovni zgodovini. Toda za katoličane je ta zgodovina veliko več kot le zanimiva, je ključnega pomena zaradi zakonodajne vloge izročila. Katoličani se namreč trdno držijo prepričanja, da mora Sveto pismo spremljati zavest o tem, kako so skozi stoletja živeli in razlagali njegovo sporočilo, čut o tem, kako je učiteljska oblast v Cerkvi razlagala vsebine Svetega pisma, ter kako so ga razumeli kristjani v življenju, molitvi, študiju in prizadevanjih. Izročilo in zgodovina Cerkve dopolnjujeta razvoj nauka in dopolnjujeta naše razumevanje Kristusa kot polnosti Resnice in božjega razodevanja.«

**Kratek,
berljiv
in izčrpen
pregled
zgodovine
Cerkve.**

Norman Tanner je profesor za cerkveno zgodovino na univerzi Gregoriana v Rimu, poprej je predaval zgodovino in teologijo na univerzi v Oxfordu. Je strokovnjak za obdobje srednjega veka.

**ZALOŽBA
DRUŽINA**

29,50 EUR

9178961212295281